

КВАНТИТАТИВНІ ВИЗНАЧНИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Пронь В. П.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Серед перекладознавчих праць, присвячених проблемам передачі числових форм іменника, слід зазначити роботи С. О. Швачко, В. І. Карабана, Н. І. Чернюк, А. Г. Гудманяна, Г. І. Сидорук, О. Л. Пумпянського, а також роботи С. С. Кутателадзе. Вивчаючи особливості перекладу числових форм іменника, ці науковці враховували як мовні, так і мовленнєві відмінності у вживанні форм числа субстантивів вихідної та цільової мов. Проте, внутрішньокатегоріальні заміни іменникових числових форм у перекладі, зумовлені особливістю структур граматичної категорії числа іменників англійської та української мов та денотативним статусом іменникової групи, не були предметом їхнього дослідження. Таким чином, недостатнє вивчення проблеми внутрішньокатегоріальних заміни форм числа субстантива в англо-українському художньому перекладі, а також завдання практичного характеру, пов'язані передусім із вибором правильного числового оформлення іменника у перекладі, і зумовили актуальність теми проведеного дослідження.

Питання перекладу числової форми англійського іменника українською мовою на перший погляд видається несуттєвим, оскільки граматична категорія вважається нібито тотожною в обох мовах. І справді, граматична категорія числа іменника обов'язкова для кожного субстантива як в українській, так і в англійській мові, а основне значення цієї категорії в обох мовах – це протиставлення одинності та множинності предметів. Тому припускається, що числову форму англійського іменника завжди треба перекладати тотожною українською числовою формою. Випадки різного числового оформлення англійських та українських іменників при перекладі пояснюються мовними чинниками: за певними англійськими іменниками чи лексико-семантичними варіантами та їхніми українськими відповідниками історично закріпилися різні числові форми. Проте, невідповідність у числових формах простежується й при перекладі іменників, числові оформлення яких у перекладі поза текстом були б тотожні. Це наштовхує на думку, що на перший погляд тотожна граматична категорія числа іменника в англійській та українській мовах може відрізнятися не тільки обсягом лексичного матеріалу, але й об'ємом своїх значень та функціями. Саме тому не варто недооцінювати труднощі, пов'язані з перекладом, здавалося б, тотожних граматичних форм категорії числа іменників з англійської мови українською, оскільки сліпе повторення форм числа у перекладі, зокрема, у перекладі художніх творів, може актуалізувати не актуалізоване

використання цієї форми у мові оригіналу та надати невластивих їй відтінків значення [1, 37].

Серед функцій, які квантитативні визначники виконують в англійській мові слід відзначити такі: функція означеної кількості, функція збірності, функція узагальненої кількості, функція сукупної множинності [2, 123]. Проведене дослідження виявило системно-функціональні параметри КВ, особливості системних відношень квантитативних одиниць, їх когнітивний аспект, статус.

Закріплені у словнику значення мовних одиниць вказують на наявність в англійській мові квантитативного лексикону, сприяють розпізнанню парадигматичних рядів з домінантними семами "група", "число", "вимір", "частина", "багато", "мало" тощо. Різні за наповненням і структурою. КВ позначені наявністю основної семи "кількість". Домінантне місце серед КВ сучасної англійської мови посідають числівники, що обумовлюється їх регулярною співвіднесеністю з натуральними числами, можливістю позначати будь-які множини, реалізувати пряму та непряму лічбу, замінювати інші слова числової семантики, а також іменники, яким притаманна функція об'єднання дериватів із семами кількості. Системність КВ в англійській мові виявляється в упорядкованості, цілісності, структурній багатовимірності, стійкості, динамічності, унікальності та варіативності. Системний характер КВ прослідковується як у внутрішньослівних зв'язках, так і в міжслівних зв'язках, в ієрархічній представленості КВ, в інтеграції окремих частин за допомогою домінантних та периферійних сем кількості.

Мовленнева системність КВ проявляється у їх належності до функціонально-семантичного поля кількості, домінантним ядром якого є нумеральні сполучення (НС).

В нумеральних дериватах типу *third, thirdly, thrice, in threes, three-fold, etc* кардинальні категоріальні ознаки зникають чи розмиваються за рахунок домінування категоріальної ознаки, характерної для іншої частини мови. До дериватів, що набули категоріальних ознак прикметника, номінативною базою якого є поняття якості, належать порядкові числівники та прикметники (нумеральні деривати) [3, 76].

В англійській мові КВ позначені певною поліфункціональністю. Вони вживаються як на позначення квантитативних характеристик, так і квантитативно позначуваних одиниць, тобто виступають суб'єктом і об'єктом квантифікації.

1. Чернецький В. Числові іменники в сучасній українській мові // Укр. мова та літерат. в школі. – 1978. - №10. – 210с.
2. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. – Х.: Основа, 1993. – 256с.
3. Пентелюк М. І. Стилiстичні особливості числівників // Укр. мова і літерат. в школі. – 1990. - №1. –175с.

Пронь, В.П. Квантитативні визначники англійської мови в перекладі на українську мову [Текст] / В.П. Пронь; наук. кер. Н.І. Чернюк // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 73-75.